Aanbiedingsbrief rapport BsGW, 20210716, Rekenkamer Heerlen

Geachte raadsleden,

Hierbij biedt de Rekenkamer Heerlen u het rekenkameronderzoek naar de Belastingsamenwerking Gemeenten en Waterschappen (BsGW) aan. Het rapport is de afsluiting van een bijzonder onderzoeksproject van 11 Limburgse rekenkamer(commissie)s naar de effectiviteit en kosten-efficiëntie van de taakuitvoering van BsGW. De gemeente Heerlen is in 2014 tot dit samenwerkings-verband toegetreden. U en raadsleden van de andere deelnemende gemeenten hebben zich vaak afgevraagd, of de beoogde meerwaarde van de belastingsamenwerking op kosten en kwaliteit werd behaald.

Het doel van het onderzoek is de raden van de deelnemende gemeenten inzicht te geven in de kostenontwikkeling en de ontwikkeling van de kwaliteit van de taakuitvoering en dienstverlening door BsGW. Tevens is beoogd inzicht te geven in de mate waarin de gemeenten (college en raad) daar grip op hebben.

De bevindingen uit het onderzoek leiden tot 14 conclusies en 7 aanbevelingen, gericht aan de gemeenteraden met acties voor de raden, colleges en BsGW. In deze aanbiedingsbrief lopen we in hoofdlijnen de conclusies en aanbevelingen na.

Conclusies

De BsGW maakt sinds 2012 drie 3 stadia door, namelijk van groei, consolidatie en doorontwikkeling. De erkenning van de meerwaarde van BsGW voor de gemeenten is er bij wethouders en ambte-naren, bij raadsleden is dat beeld minder eenduidig aanwezig. Het is in dit onderzoek niet mogelijk gebleken om de ontwikkeling van de kwaliteit van de dienstverlening van BsGW vast te stellen.

BsGW heeft wel tot en met 2017 de initiële taakstelling van 10% kostenreductie gerealiseerd. Er is zicht en grip op de ontwikkeling van kosten van de primaire producten. Op het relatief hoge aantal WOZ-bezwaren, een belangrijke factor in de kostenontwikkeling, heeft BsGW nog vrijwel geen grip. Hoewel de exacte omvang niet is vastgesteld kunnen worden, is het aannemelijk is dat gemeenten een aanzienlijke besparing hebben gerealiseerd door de samenwerking in BsGW. Er zijn waarschijnlijk mogelijkheden om nog meer te besparen en op kwaliteit te verbeteren door verdergaande harmonisering in de taakuitvoering.

Geconstateerd kan worden dat de informatievoorziening vanuit BsGW naar de deelnemende gemeenten enerzijds te gefragmenteerd is, en anderzijds te gedetailleerd, om goed te kunnen monitoren op de kosten- en kwaliteitsontwikkeling. De kaders voor de sturings- en verantwoordingsrelatie tussen BsGW en gemeenten zijn in aanzet toereikend te noemen. Daarentegen maken gemeenteraden weinig gebruik van de mogelijkheden om het functioneren van BsGW en de gemeentelijke inbreng in het AB, via de eigen wethouder, aan de orde te stellen. De mogelijkheden van de individuele gemeenten om de koers van BsGW te beïnvloeden zijn mede daardoor beperkt.

Aanbevelingen

De bevindingen en conclusies leiden tot zeven aanbevelingen, die gericht zijn aan u als leden van de gemeenteraad. De eerste gaat over het ontwikkelen van indicatoren voor de kostenontwikkeling en de kwaliteit van taakuitvoering en dienstverlening bij BsGW. De tweede betreft de ontwikkeling van een dashboard met relevante financiële informatie. De derde aanbeveling gaat over een actievere communicatie vanuit BsGW met de gemeenteraden van de deelnemers. De vierde aanbeveling

betreft een gezamenlijke strategie van gemeenten en BsGW om de stijging in proceskosten terug te dringen. De vijfde aanbeveling gaat over een besluitvormingsproces in het AB van de BsGW voor keuzen in mogelijke verdere harmonisatie van taken. De zesde aanbeveling betreft afspraken met het college over de invulling gemeentelijke sturings- en verantwoordingslijn. Tot slot, de zevende aanbeveling, gaat over de verbetering van het samenspel tussen AB en DB van de BsGW.

Reactie College van B&W Heerlen

In de bestuurlijke reactie geeft het college van B&W van de gemeente Heerlen aan geen opmerkingen te hebben naar aanleiding van de conclusies. Over het algemeen onderschrijft het college de aanbevelingen en geeft aan dat recent op een aantal punten al activiteiten zijn opgepakt, zoals voorstellen voor kwaliteitsnormen en een overzichtelijker jaarverslag (over 2020). Over twee aanbevelingen maakt het college nadere opmerkingen.

Ten aanzien van de harmonisatie van taakuitvoering door BsGW geeft het college aan de beleidsvrijheid van de raad niet zou mogen leiden tot meerkosten van de deelnemers. Uiteraard heeft de gemeenteraad beleidsvrijheid in de samenstelling van het gemeentelijk belastingenpakket. De winstwaarschuwing zal evenwel moeten zijn dat de financiële voordelen van samenwerking voornamelijk zitten in de economies of scale van gelijk beleid en dienstverlening. Hoe meer specifiek, afwijkend en bewerkingsintensief de wens zal zijn, des te meer extra kosten een individuele gemeente toegerekend zal kunnen krijgen.

Het college geeft aan dat in Heerlen al diverse afspraken bestaan met betrekking tot de gemeentelijke sturings- en verantwoordingslijn. Het is aan u om de aanbeveling inzake de versterking van deze afspraken te wegen en eventueel tot aanvullingen te besluiten.

Tot slot

De Rekenkamer Heerlen ziet uit naar behandeling van het rapport 'Rekenkameronderzoek BsGW' in de gemeenteraad en is ervan overtuigd dat opvolging van de aanbevelingen tot meer en sterkere grip op de belastingsamenwerking in Limburg. Verbetering van de sturings- en verantwoordingslijnen van de BsGW staat ten dienste van de maatschappelijke doelen die de gemeente nastreeft. In die zin kunnen de aanbevelingen ook richtinggevend zijn voor versterking van de grip van de raad op andere gemeenschappelijke regelingen.

De Rekenkamer Heerlen wil bij deze allen die medewerking hebben verleend aan dit bijzondere gezamenlijke onderzoeksproject bedanken. Ambtenaren en wethouder van Heerlen die input hebben geleverd door middel van stukken en interviews en meegewerkt hebben aan een strakke hoor en wederhoorprocedure. Raadsleden die geïnterviewd zijn. Het onderzoeksbureau dat professioneel het onderzoek heeft uitgevoerd en daarover heeft gerapporteerd. En de andere rekenkamer(commissie)s die in stuurgroep- en klankbordgroepverband constructief en prettig hebben samengewerkt. Tenslotte de plaatsvervangend voorzitter, die namens Heerlen zitting heeft gehad in de stuurgroep en die het onderzoek namens de Rekenkamer Heerlen heeft begeleid.

Hoogachtend,

Dr. M.A. van Tulder

Voorzitter Rekenkamer Heerlen